

Témazáró vetélkedő-sorozat a 4. osztályos környezetismeret tanításában

Vázlat

<p>I. BEVEZETŐ
Társadalmi igény – alkotó egyéniség
Személyi feltétel: kreatív pedagógus</p> <p>II. MÓDSZERTANI ÚJÍTÁS</p> <p>a. Vetélkedő meghirdetése
b. Motiváló hatások: önkéntesség, játékoság, szülők meghívása
c. „Tanulást serkentő légkör” megteremtése
Felkészülési idő – önálló ismeretszerzés – könyvtárhasználat
Előzetes feladatok
Komplexitás érvényesülése</p> | <p>d. Versenyszellem, egészséges rivalizálás
Játékoság szerepe
Érdeklődés felkeltése
Tehetség felfedezése
e. A gyermek személyiségének sokoldalú fejlesztése</p> <p>III. A VETÉLKEDŐ LEBONYOLÍTÁSA</p> <p>a. Témakör: A gyümölcsös
b. A tájékozódás
c. Az Alföld</p> <p>IV. A FELADATOK CSOPORTOSÍTÁSA
JELLEGŰK SZERINT</p> <p>V. BEFEJEZŐ GONDOLATOK</p> |
|---|---|

Társadalmi igény – alkotó egyéniség

Egy társadalom csak akkor tud fennmaradni, ha alkotó egyéniségekre támaszkodik. A kreativitás az emberi méltóság megőrzésének egyik lehetséges útja a számítógépek uralta világban, amelyben a rutinszerű gondolkodási feladatokat egyre inkább gépek vállalják magukra. Az élet arculatát a gyors változási folyamatok határozzák meg. Valószínűleg még nem is léteznek azok a munkahelyek, ahol a mai gyerekek dolgoznak majd. Talán ismeretlenek azok a kényszerítő személyes és szociális hatások, azok a társadalmi szerepek, amelyekkel majd felnőttkorukban szembekerülnek.

Az iskola nem képes arra, hogy minden egyes tanulót ellásson az alapismereteknek és készségeknek azzal a halmazával, amelyekkel későbbi életük során megelégedhetnek. A tudást, az ismereteket nem tekinthetjük rögzítetteknek, változtathatatlannak, és csak akkor boldogulunk, ha alkotó, változásra képes jellegét helyezük előtérbe.

A mai gyerekeknek ezért olyan iskolai képzést kell nyújtani, ami sokoldalúan fejleszt – értelmi és érzelmi síkon is – amely képessé teszi őket a változásokhoz való alkalmazkodásra. A mai társadalmunknak a kreatív, rugalmas és alkotóképes felnőttekre van szüksége. Ennek személyi feltétele: „Csak tehetséges bonthatja ki mások tehetségét. Elegendhetetlen ezért, hogy gyermekeink tehetséggondozásának programjában az első helyre nevelőink pedagógiai kultúrájának emelése kerüljön.” (Kerékgyártó Imre: Nyolc tétel a tehetségről)

A kreatív pedagógus engedi a gyermeket találgatni, nem sajnálja ettől az időt. Értékeli a tanuló részéről megnyilvánuló kreatív gondolkodást. Bízgatja, bátorítja erre a gyerekeket, érdekeltté is teszi őket ebben. A nem kreatív pedagógus leinti, esetleg meg is torolja az ilyen megnyilvánulásokat. A kreatív pedagógus merész, szellemes, humora van, en-

gedi, sőt megteremti a játékos tanulás feltételeit, mert a gyerekek élvezik a játékos tanulási formákat. Nehézségek elé is állít, ugyanakkor sikert biztosít a gyerekek számára.

„Hiszünk benne, az érett személyiség kialakulásának lényeges része, hogy minél több alkalma legyen saját tanulási programjának önálló, vagy másokkal együttműködésben való tervezésére. A tanár feladata elsősorban az, hogy saját tapasztalatai, ismeretei, könyvek és egyéb segédanyagok segítségével információforrásként szolgáljon, és mindenekelőtt, hogy tanulást serkentő légkört teremtsen.” – vallja Klein Sándor.

A tanulás ilyen módon önként vállalt, kedvvel és teljes figyelemráfordítással végzett tevékenységgé válhat. Így a pedagógus a gyerekek számára olyan tanulási körülményeket teremthet, amelyben tanító és gyerek egyaránt örömét lelheti.

Mit tehetünk az örömteli tanulásért, az érdekesebb iskoláért?

Tapasztalataimat, eredményeimet a környezetismeret tantárgy keretében ismertetem. Próbálkozásaim módszertani újító jellegének legnagyobb haszna abban áll, hogy tantárgytól, életkortól függetlenül is megszervezhető, illetve továbbfejleszhető az a témakörök lezáró vetélkedősorozat, amelyet az alábbiakban bemutatok.

A negyedik osztályos környezetismeret egy-egy témakörének befejeztével a hagyományos számonkérésen túl egy újszerű formában számolhatnak be a gyerekek az elsajátított ismereteikről.

A témakörök lezárása után vetélkedőt hirdetek a gyerekeknek.

A vetélkedő, mint az ismereteket tovább bővítő, elmélyítő módszer jól bevált, hasznos tevékenységi formának bizonyult. Erről szeretném az alábbiakban meggyőzni nevelőtársaimat.

A tanórákon megszerzett tudásukat a hagyományostól – témazáró felmérés, felelet – eltérő módon is számon lehet kérni a gyerekektől. Ez a módja sokkal érdekesebb, gyakorlatiasabb, komplexebb, mint a hagyományos. Sok tréfás, játékos elemet tartalmaz, ezért izgalmas, és élményt nyújt a gyerekeknek. Mivel a vetélkedőn való részvétel nem kötelező, talán éppen ennek köszönhető, hogy szinte 100%-os az érdeklődés. Tehát önkéntes jellege motiváló hatású.

A tanulást serkentő légkör megteremtése

A vetélkedő megszervezése:

A gyerekek 4 fős csapatokkal nevezhetnek be. A csapatok öntevékenyen szerveződnek. A verseny izgalmasságát, varázsát még az is fokozza, hogyha a párhuzamos osztályokat is bevonjuk. A versenyt megelőzően 2 hét felkészülési időt kapnak a gyerekek. Ezalatt búvárkodhatnak a könyvtárban, még jobban elmélyülhetnek az adott témában. Az önálló ismeretszerzésben, könyvtárhasználatban is gyakorlatot szerezhhetnek. Arra ösztönözhetjük a tanulókat, hogy megvizsgálják a már megismert tényeket új szempontok alapján.

A felkészülést előzetes feladatok kijelölésével, könyvajánlással irányítom.

A feladatok megoldását írásban kérem a csapatoktól. Az adott témához kapcsolva albumot, plakátot vagy különféle tárgyakat készítenek a gyerekek. Ezek tartalmát illetve formai megoldását is értékelem. Mindig felhívom figyelmüket, hogy az elkészített munkájuk szép, esztétikus legyen.

Töreksem arra, hogy érvényesüljön a komplexitás, tehát az ismeretek gyarapítása mellett az esztétikai nevelés, környezeti kultúra, művészetek, zene, irodalom mind-mind helyt kapjanak. Éppen az a legnagyobb haszna, hogy sok nevelési területet mozgat meg.

Mivel a felkészülés, az előzetes feladatok megoldása időigényes, ezt a gyerekek a délutáni szabadidejükben tehetik meg. A tanóránkívüliségét még az is indokolja, hogy más osztályból is érkeznek gyerekek a vetélkedőre.

A versenyszellem kialakítását nagyon fontosnak tartom, hiszen ez serkenti az egyént a nagyobb teljesítményre, hogy soha ne elégedjen meg jelenlegi tudásával. Az egészséges rivalizálás a gyermek személyiségének fejlesztését szolgálja.

Hogy vonzóvá, érdekessé tegyem a vetélkedőt, az elméleti feladatok mellett ügyességi, játékos, tréfás feladatokat is beiktatok. Megmutathatják kreatív gondolkodásukat, játszhatnak alkotó fantáziájukkal. Ebben a szervezeti formában lehet igazán játszani tudásuk felhasználásával. Egy tanóra is tartalmazhat játékos elemeket, de itt több idő áll rendelkezésünkre, szabadabb, kötetlenebb formában valósulhat meg a játékos jelleg.

A gyerekek megismerésében is segítséget adhat a tanítónak, hiszen felfedezhet egyes gyerekeknél addig nem ismert érdeklődési területeket. Esetleg éppen most keltette fel a gyerek érdeklődését egy érdekes téma iránt. Kreatív gyerekekre is felfigyelhetünk a vetélkedőn, hiszen minden esetben alkotó fantáziát igénylő feladatok is szerepelnek.

A feladatok megoldása csapatmunkát igényel. Ők maguk osztják fel egymás között az elvégzendő feladatokat. Munkájukban egymásra utaltak, a kis baráti közösségek még szorosabbá válnak.

Tehát a vetélkedőre való felkészülés szerves része a munkának. A megszerzett tudásanyag elmélyülése mellett a gyerekeket igen sokoldalúan fejleszti, ha a tanító nagy hozzáértéssel, céltudatosan állítja össze a feladatsort.

Mindezt teszik a gyerekek önként vállalva, szívesen, jókedvűen, izgalommal, mert játszani, versenyezni jó, és csak a tanító tudja, hogy mindennek milyen nagy és összetett a haszna a gyermek egész személyiségének fejlesztése szempontjából.

Az alábbiakban ismertetem a vetélkedők forgatókönyvét:

A gyümölcsös

(4. osztály, 1. témakör)

Ajánlott irodalom:

A 88 színes oldal c. sorozatból:

Tomcsányi–Bödecs–Majoros: A gyümölcsfajtákról

Velich István: A déligyümölcsökről

Csepregi–Zilai: A szőlőfajtákról

A Búvár zsebkönyvek c. sorozatból:

Pócs–Bíró: Kultúrnövények 1.

Előzetes feladatok:

1. Készítsetek gyümölcsalbumot! Gyűjtsetek képeket gyümölcsökről! Csoportosítsátok a gyümölcsöket a magatok választotta szempontok szerint! Pl.: Mely évszakban érik? Fán terem – nem fán terem; terméseik szerint, stb.

2. Gyűjtsetek minél többféle gyümölcsitalos, gyümölcskonzerves címkét, mirelit gyümölcsök dobozát! A legszebbeket ragasszátok be az albumba! Nézzetek utána, melyik üzem készítette ezeket a termékeket! Jegyezzétek be az albumba, hol található hazánkban konzervgyárak!

3. Gyűjtsetek boroscímkéket! Keressétek meg a térképen a híres magyarországi borvidékeket! (Az albumba néhány címke kerül a borvidékek felsorolásával.)

4. Kutassátok fel, hogy milyen almafajták vannak!

5. Kutatómunka: Keressetek képzőművészeti könyvekben, képes újságokban olyan képzőművészeti alkotásokat, amelyeken gyümölcsök szerepelnek! (Egy-egy képet ragasszátok az albumba!)

6. Keress olyan meséket, amelyekben gyümölcsökről olvashatsz! (Mesecímek kerülnek az albumba)
7. Gyűjts népdalokat, amelyekben gyümölcs szerepel! (a dalok címeit kérem az albumba)
8. Készíts alma-hercegnőt, és a vetélkedőre hozd magaddal! (Bábkészítés alma, textil, papír, stb. felhasználásával.)
9. A vetélkedőre hozzatok magatokkal minél többféle gyümölcsöt!
10. Írjatok verset az almáról!

A két hét felkészülési idő nagy lázban telik el. A csapatok fantázianeveket választanak maguknak. Igen szellemes nevek születnek. Például: Gyümölcsország szívei, Kíwi-tinik, Szőlikék, Vilmos körtek, Gyümölcskoktél, stb. Van olyan csapat, akik felosztják egymás között a kutatási területeket, vannak, akik mindent közösen készítenek. Egy kicsit a szülők is segíthetnek az album elkészítésében.

Csodálatos album-gyűjteményem gyűlt össze az évek során. Hogy a gyerekek érdeklődését felkeltsem, és ötleteket adjak, a legszebbeket mindig megmutatom az előző évek albumaiból. A vetélkedő után a legszebb albumokat, alma-hercegnőket kiállítjuk az aulában lévő vitrinben.

A vetélkedő lebonyolítása:

A csapatok külön asztaloknál foglalnak helyet. Írólapokkal, íróeszközökkel, gyümölcsökkel felszerelve érkeznek.

Elsőként megtörténik az előzetes feladatok értékelése, a legjobb versek bemutatása. Ezután következik a helyszíni erőpróba.

A feladatok:

1. Gyűjtsetek csonthéjas gyümölcsneveket 3 perc alatt!

Értékelés: ahány jó megoldás, annyi pontot szereznek a csapatok.

2. Milyen almafajtákat ismertek?

Most több idő áll rendelkezésükre. Munka közben aláfestő zene szól, Vivaldi: Négy évszak – Az ősz.

Értékelés: minden almafajta 1–1 pontot ér.

3. Rakjátok ki betűkártyából egyik kártevőjének a nevét! Ha kész, írjátok le, hogy az ember hogyan védekezik ellene, és mely állatok pusztítják!

Minden csapat borítékban kapja meg a betűkártyákat. A kártyákon a májusi cserebogár betűi vannak.

Értékelés: A gyorsaság a döntő. A legelsőnek elkészülő csapat 3 pontot, a második 2 pontot, a 3. 1 pontot kap, a védekezés leírásáért + 2 pont jár.

4. Gyűjtsetek olyan népdalokat, amelyekben valamilyen gyümölcs szerepel! Egyet énekeljete el!

Ért.: dalonként 1–1 pont, éneklés 1–5 pont.

5. Soroljátok fel magyarországi konzervgyárakat!

Ért.: 1–1 pont.

6. Almakukac készítése

Minden csapat kap 1–1 almát. Hámozzátok meg úgy az almát, hogy a héja egy darabban maradjon! Melyik csapat tudja a leghosszabb kukacot készíteni?

A csapatok maguk jelölik ki a legügyesebb almahámozó gyereket.

Ért.: Hosszúság szerint az 1., 2., és 3. helyezett 3, 2, ill. 1 pont

7. Soroljátok fel magyarországi borvidékeket!

Ért.: 1–1 pont.

8. Rakj egy zacskóba annyi almát, hogy 1 kg legyen!

(Minden csapat előtt egy kosár alma van.)

Ért.: Amelyik csapat legjobban megközelíti az 1 kg-ot, 3 pontot kap, a 2. és 3. helyezett 2, ill. 1 pontot.

9. Gyümölcsléivó verseny

Csapatonként egy gyerek versenyez, egy pohár almalét kell szívószállal minél gyorsabban meginni.

Ért.: helyezések szerint.

10. Írjátok le a világ egyik leghíresebb magyar szőlőnemesítőjének nevét, aki MDCCCXXXVIII – MCMXXI-ig élt! Arab számmal írjátok le, mettől-meddig élt!

Ért.: név és évszám 1+2 pont.

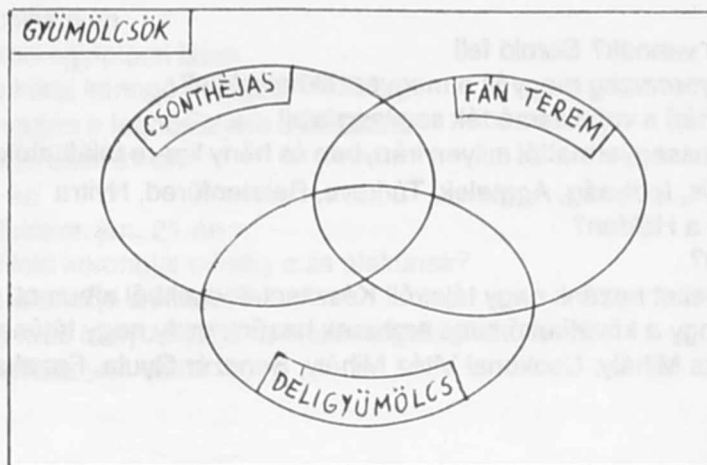
11. Mely mesékben találkozunk gyümölcsökkel? Írjátok minél több mesecímet!

Ért.: 1–1 pont.

12. Rendezzék el a halmazábrán az alábbi gyümölcsöket!

Minden csapat megkapja a halmazábrát a gyümölcsnevekkel:

1. dió, 2. körte, 3. dinnye, 4. banán, 5. földieper, 6. szilva, 7. narancs, 8. citrom, 9. datolya, 10. szőlő

Ért.: Minden jól elhelyezett gyümölcsért 1–1 pont.

13. Gyümölcskóstolás bekötött szemmel

Minden csapatot 1–1 gyerek képvisel. Egyenlő nagyságúra vágott gyümölcskockák közül választanak egy tálcáról. Ízéről kell felismerniük.

Ért.: jó tipp – 1 pont

A vetélkedő végén, a zsűrizés alatt jó hangulatú gyümölcs-uzsonna zajlik. A díjazás is stílszerű, a helyezettek sorrendben kiwit, banánt, mandarint és almalét kapnak.

A vetélkedő a gyerekek között még sokáig beszédtema, mindig izgalommal várják a következőt.

A zöldségeskert

(4. osztály, 2. témakör)

Lebonyolítása a téma biológiai jellegénél fogva hasonló az előző vetélkedőhöz. Ezért részletes ismertetés helyett itt csak néhány érdekességet emelek ki.

Előzetes feladatként a gyerekek zöldségnaptárt készítenek, plakátot terveznek az egészséges táplálkozással kapcsolatban. Felkészülésük során elmélyedhetnek a korszerű táplálkozásról szóló könyvekben. Megismerkedhetnek a vegetáriánus életmóddal. Megtanulhatják, mely táplálékok károsak a szervezetünkre.

Fantáziadús zöldség-jelmezeket is tervezhetnek, pl. borsóhercegnő, paradicsom-király, káposzta-királykisasszony, hagyma-legény, stb.

A tájékozódás

(4. osztály, 3. témakör)

A témakör újszerű lehetőségeket kínál a tanító számára. A kisiskolás fantáziáját igen-igen foglalkoztatja a helyünk a Naprendszerben, az égbolt jelenségei és egyéb csillagászati kérdések. A témakör előtt általában elmegyünk a Planetáriumba, ahol megnézünk egy gyerekműsort.

A térképen való tájékozódásuk is ebben a tanévben alapozódik meg.

Ajánlott irodalom:

Nézz körül! (környezetismereti olvasókönyv)

Hédervári: Csillagvilág
 Mi micsoda sorozatok: A csillagok
 J. Dorsschner: Van-e élet a Földön kívül?
 Varga D.-Varga A.: Ég és Föld
 Képes földrajz: Magyarország
 Lutra album: A világ állatai

Előzetes feladatok:

1. Milyen földrészek vannak? Sorold fel!
2. Tanuld meg Magyarország megyéit a megyeszékhelyekkel!
3. Az atlaszodban mérj a vonalasmérték segítségével!

Lakóhelyüinktől, Balassagyarmattól milyen irányban és hány km-re található a következő települések: Miskolc, Kiskőrös, Ipolyság, Aggtelek, Túrkeve, Balatonfüred, Nyitra

4. Kik jártak először a Holdon?
5. Mit jelent az UFO?
6. Gyűjtsetek tájképeket hazánk nagy tájairól! Készítsetek ezekből albumot!
7. Kutassátok fel, hogy a következő híres emberek hazánk mely nagy tájának szülöttei?

Petőfi Sándor, Babits Mihály, Csokonai Vitéz Mihály, Benczúr Gyula, Fazekas Mihály, Medgyesi

Ferenc

8. Ki írta: Az alföld
 Nem tudhatom
 A Tisza c. verseket?
9. Melyik zenemű kapcsolódik a Balatonhoz, a Bakonyhoz, a Mátrához?

10. Kik az alkotói az alábbi festményeknek:

Vihar a pusztán, Kilátás Fonyód felé, Visegrádi Dunakanyar, Balatoni halászosok

A vetélkedő lebonyolítása:

Feladatok:

1. Mely földrészen található a következő országok?
 1. Irán, Irak, Mongólia, Kína, India
 2. Albánia, Portugália, Dánia, Bulgária, Ausztria
 3. Marokkó, Líbia, Algéria, Csád, Dél-Afrikai Köztársaság
 4. Peru, Brazília, Venezuela, Kanada, USA

Amelyik csapat a legkevesebb ország felsorolásával tudja a földrészt az kapja a legtöbb pontot.

Az információk száma szerint 5–0-ig. (A csapatok sorszámot húznak.)

2. Melyik földrészen élnek a következő állatok?

(Ausztrália): vörös kenguru, erszéyes ördög, koala, paradicsommadár, emu, kacsacsőrű emlős

(Afrika): oroszlán, gepárd, leopárd, zebra, zsiráf, nilusi krokodil

(Ázsia): bengáli tigris, szibériai hiúz, óriáspanda, orángután, maláji tapír, ormányos majom

3. Összekevertem Magyarország megyéit a megyeszékhelyekkel. Tegyetek rendet!

Minden jó párosításért 1 pont jár.

4. Képzletbeli utazásra hívlak benneteket. Helikopterrel fogunk Magyarországot fölött repülni.

(Irányok, távolságok meghatározása térképen, mérés vonalasmértékkel.)

Szeged-ÉNY felé 80 km (Kecskemét) – innen ÉK felé 170 km (Debrecen) – innen NY felé 130 km (Jászberény) – innen DK-re 200 km (Pécs) – innen É-ra 60 km (Tamási) – innen K-re 150 km (Szentes)

Mi a végállomás? A jó leszállóhelyekért 1–1 pont

5. Képzőművészet (a képen: ember a Holdon)

Ki járt először a Holdon? (összerakás 1 pont, válasz 1 pont)

6. Egy borítékot kaptok, amelyben UFO-üzenet van. Fejtsétek meg, és oldjátok meg a feladatot!

(0–5 pont)

Ké-fé-szí-fít-se-fe-te-fek-e-fegy-ű-fúr-ru-fu-ha-fa-te-fer-ve-fet!

7. Fantasztikus mesefilmek zenéinek felismerése: Mézga család, Tini-ninja teknőcök, Elsüllyedt világok

8. Képzőművészeti alkotások felismerése: Vihar a pusztán, Balatoni halászosok, Visegrádi Dunakanyar

Kik az alkotók? Hazánk mely nagy táján található a képeken lévő tájrészletek?

9. Csillagászati kérdések 'fele sem igaz' játékkal:

A.: Miért 365 nap egy év?

1. Mert Gergely pápa így rendelte el
2. Mert ennyi idő alatt kerüli meg a Föld a Napot
3. Mert a hang 1 másodperc alatt 365 m-t tesz meg

B.: Mi a közös az alább felsorolt szavakban: Kos, Bika, Ikrek, Rák, Oroszlán, Szűz, Mérleg, Skorpió, Nyilas, Bak, Vízöntő, Halak?

1. Mindegyik csillagkép
2. Mindegyik ókori egyiptomi isten
3. Ezek a Nap körül keringő bolygók

C.: Az év melyik napján a leghosszabb a nappal?

1. Szilveszterkor, dec. 31-én
2. Március 15-én

3. A nyári napfordulókör, jún. 21-én

D.: Miért látjuk a Hold korongját mindig más alakúnak?

1. Mert a Föld eltakarja a Holdat
2. Mert mindig más irányból látjuk a Hold megvilágított oldalát
3. Mert egy üstökös van előtte

Az Alföld

(Élet a hazai tájakon c. témakörből)

Fontos, hogy alaposan ismerjük szülőföldünket. Igen gazdag gyerekeknek szóló irodalom áll rendelkezésre, hogy behatóan tanulmányozhassák hazánk, nagy tájaink gazdaságát, természeti környezetét. Természeti szépségeinkkel ismerkedhetnek, a természetvédelem fontosságáról győződhetnek meg. Tapasztalhatják, hogy költőink milyen nagy szeretettel tudnak szülőhelyükről írni. A táj ihlette képzőművészeti alkotásokba is bepillanthatnak a felkészülés során. Megismerkedhetnek népművészeti ágakkal is.

Ajánlott irodalom:

Hortobágy, a nomád pusztától a nemzeti parkig; Nemzeti park a Kiskunságban; Pásztorművészet, népművészet; Csák Gyula: Vadregényes pusztaság; Földrajzi olvasókönyv (Magyarország) Panoráma sorozat: Magyarország; Magyar városok sorozat: Szeged, Debrecen

Előzetes feladatok:

1. Gyűjts képeket a Hortobágyról, a Tiszáról, Szegedről, Kecskemétről, Debrecenről, Kalocsáról! Készíts ezekből albumot!
2. Miről híres Kalocsa, Makó, Kiskunhalas, Hortobágy, Mátá, Szeged, Hajdúszoboszló, Debrecen, Nádudvar, Karcag, Mezőkövesd? Képekkel is illusztrálhatod!
3. Ismerkedj meg az Alföld nemzeti parkjaival! Gyűjts róluk képeket!
4. Tanulmányozd a népművészeti ágakat! Mely alföldi városokban úzik még ma is a fazekasság és a hímzés mesterségét?
5. Gyűjtsd össze az Alföld híres szülötteinek, költőknek, íróknak, stb. a nevét! Ki írta a következő verseket: Szülőföldem, Az alföld, Szeged?
6. Keressetek olyan népdalokat, amelyeket alföldi megyében gyűjtöttek!
7. Ismerkedj meg részletesebben a Hortobágygal, Szegeddel és Debrecennel!
8. Készíts illusztrációkat a Tisza c. vershez!

A vetélkedő lebonyolítása:

Az évfolyam minden osztályából egy-egy csapat érkezik. Ők az elődöntőkből jutottak tovább. Mivel tágas teremben rendezzük a versenyt, az osztálytársak is eljöhhetnek szurkolni, biztatni a versenyzőket.

Feladatok:

1. Idegenvezető vagy. Mutasd be a kalapból kihúzott települést! (a kalapban 3 település neve: Hortobágy, Szeged, Debrecen)

Ért.: 1–5 pont; Szempontok: a nevezetességek felsorolása, a bemutatás érdekessége

2. Terítőket, párnát láttok az asztalon. Megszámoltuk őket. Írd le, hogy melyik hímzés honnan származik! (Kalocsai, matyó és halasi csipketerítőket kell felismerni. Egy kakukktojás is van, a környékünkről való palóc hímzés. Ezért plusz pont jár. Minden jó felismerés 1–1 pont.)

3. Pótold a versrészlet hiányzó szavait! Kí írta, mi a címe, és hol állt meg a költő a vers szerint?

Nyári napnak alkonyulatánál

Megállék a kanyargó...

Ott, hol a ... siet beléje

Mint a gyermek anyja kebelére

Ért.: Tizsánál – 1 pont; kis Túr–1 pont; a torkolatnál állt–1 pont; cím, költő neve 1–1 pont.

4. Figyeljétek meg jól a videóról bejátszott természetfilm részleteit!

Memóriajáték következik. Utána válaszolnod kell a kérdésekre.

Ért.: csapatonként 1–1 kérdés 1–1 pontért; a másik csapat rossz válasza esetén a kérdés plusz pontért megválaszolható

5. Egy-egy alföldi település valamelyik nevezetességét látod. Próbáld felismerni!

Először kis részletét mutatom, majd egyre többet, végül a teljes képet. Ha a csapat az első részletből felismeri 6 pontot kap, utána 1–1 ponttal csökken. A képeken: Szegedi Dóm, Debreceni Kosuth L. Tudományegyetem, hortobágyi Kilenclyükú híd (a csapatok sorsolással kapják a képet)

6. Lexikonhasználat:

Lexikonból keressétek ki, mit jelentenek a következő népi mesterségek: szíjjártó, szűcs, csiszár, fazekas, kádár, kerékgyártó, bognár, takács, kovács!

Ért.: mesterségenként a pontos meghatározásért 1–1 pont + a gyorsaságért 1 pont

7. Népdal eléneklése esetleg hangszeres kísérettel

Ért.: 1–5 pont + pont a kíséretért

A vetélkedő utolsó feladata már szinte az izgalmak levezetője. Ennek minden vetélkedőnél így kell lennie, hogy a befejezés a lehangulatossabb legyen!

A többi nagy tájunkról is hasonló anyagot állíthatunk össze. Lényeges, hogy minden vetélkedő az előzőhöz képest tartalmazzon új elemeket is, mert egyébként a témazáró vetélkedő-sorozat elcsépetté, unalmassá válhat.

Befejező gondolatok

Áttekintve a feladattípusokat, csoportosítottam az előzetes és a vetélkedő helyszíni feladatait is. Ezzel szeretnék még egyszer rávilágítani arra, hogy az ismertetett vetélkedő-forma a személyiségnek milyen sok területét érinti és aktivizálja.

A feladattípusok:

Előzetes feladatok:

1. Gyűjtőmunka: képek, címkék, tárgyak stb.
2. Kutatómunka: információszerzés könyvből, folyóiratból (könyvtárhasználat)
3. Manuális tevékenységek: albumkészítés, ragasztás, rajzolás, bábkészítés
4. Alkotó fantáziát igénylő feladatok: versírás, meseírás, jelmezterv, plakáatterv, illusztrációk készítése

A vetélkedő feladatai:

1. Ismeretszintű tartalmi kérdések: térképhasználat, érdekes adatok ismerete, stb.
2. Nyelvi játékok: betűkártya, madárnyelv, betűrejtények, stb.
3. Ügyességi feladatok:
 - A.: Gyakorlati hasznú feladatok: salátakészítés, almahámozás, becslések
 - B.: Játékos feladatok: gyümölcskóstolás, lévivó verseny, stb.
4. Más tantárgyakhoz kapcsolódó feladatok: matematika (mérések, becslések, halmozba rendezés), irodalom, zene, műv.tört. jellegű
5. Filmrészletek, zenék, képek felismerése

6. Szituációs feladatok: idegvezetés, jelenet, riport, stb.

7. Memórijáték

8. Lexikonhasználat

9. Zenélés, éneklés

A fenti csoportosítással az volt a célom, hogy az alapötletről általános áttekintést adjak, így alkalmazását, továbbgondolását megkönnyítsem. A környezetismeret tantárgy komplexitása megfelelő ahhoz, hogy a vetélkedő-sorozat személyiségformáló munkánk szinte minden területét lefedje. Természetesen más tantárgyak keretében is szervezhető hasonló versenyforma. Tapasztalataim szerint ennek pedagógiai haszna garantált. A kérdések, feladatok formájának tartalmi kitöltése, bővítése csak pedagógiai fantázia kérdése.

CSÓRINÉ VÁRADI ZSUZSANNA

Beszélgetések az atomenergiáról

Napjainkban közelítőleg 400-ra tehető a működő atomerőművi blokkok száma Földünk 35 országában. Ezek közt van olyan is, amely már 30 éve termeli az elektromos energiát. Mindezek ellenére az emberek atomenergiához való viszonya igen különböző, nem mentes a szélsőségektől.

Az emberek atomenergiához való viszonyának kialakításában igen nagy szerepe van a különböző tömegkommunikációs szerveknek, TV, Rádió, Sajtó, de legalább ilyen fontos a természettudományos tantárgyakat tanító tanárok szerepe is. A tanárok ugyanis nemcsak tanítványaik felé közvetítenek ismereteket, hanem közvetett módon a felnőttek felé is. A gyerekek igen sokszor beszámolnak a családban arról, amit az iskolában hallanak. Ezért nem mindegy, hogy milyen összefüggésekre hívjuk fel tanítványaink figyelmét. Minél fiatalabb gyerekeket tanítunk, ez az információs csatorna annál inkább működik. Ezért úgy gondolom, hogy napjainkban, az atomenergiáról nemcsak a középiskolában kell szót ejteni, hanem már az általános iskolában is. A probléma kezelésére azonban fel kell készíteni az ott tanító tanárokat, illetve az általános iskolai tanításra készülő főiskolai hallgatókat is. Ezért indítottam, immár harmadik alkalommal az ELTE Tanárképző Főiskolai Karán speciál kollégiumot ebből a témából. A foglalkozások nem annyira előadás, inkább beszélgetés jellegűek voltak, melyekbe a hallgatók aktívan bekapcsolódtak. A tematika a következő volt:

Tavaly volt ötven éve annak, hogy 1942. december 2-án sikerült beindítani az első atomreaktort, ez lehetőséget adott a *történelmi visszatekintésre* is. Ennek kapcsán szóba került a tudomány felőssége a kutatási eredmények hasznosítása területén. Az atomenergia története sajnos elválaszthatatlan az emberiség történelmétől, hiszen az atomenergia Hiroshimában és Nagaszakiban mutatkozott be. Valószínű, hogy a két atombomba ledobásának és szörnyű pusztításának pszichikai hatásait soha nem lehet kiheverni. Az emberek minden, az atomenergiával kapcsolatos reakciója ebből származtatható.

Ehhez jött még egy sokk, az 1986-ban Csernobilban bekövetkezett igen súlyos baleset. Több atomerőműbaleset is történt már az elmúlt évtizedekben, de ezek súlyossága nem mérhető ehhez.

A fizikai alapok tárgyalásánál először magáról az *energiáról*, a különböző energiatípusokról, az energia megjelenési formáiról kell beszélgetni. Tisztázni kell, hogy minden tevékenységünkhöz energiára van szükségünk, de ezek rendkívül változatos formát mutat-